

# SABIR

**Bahattin AKBAŞ**

## **I- Konunun Plânı**

- A- Sabır Kavramı
- B- Kur'an'ın sabıra bakışı
- C- Hadislerde sabır
- D- Sabrın çeşitleri
- E- Sabrın yararları
  - 1- Birey açısından yararları
  - 2- Toplum açısından yararları
- F- Sabırsızlık ve bunun yol açtığı zararlar
- G- İnsan niçin sabırlı olmalıdır? (Sabrın gerekleri)
  - 1- Allah ısrarla müminlerin sabırlı olmalarını öngörür
  - 2- Birbirlerine Hakkı ve sabrı tavsiye edenler aldanmazlar ve hüsrana uğramazlar
  - 3- Sabır ahlaki bir erdem olup diğer ahlaki güzelliklerin kaynağı ve temelidir
  - 4- Sabır peygamberlerin özelliklerindendir
  - 5- Yüce Allah çok sabırlıdır (Onun güzel isimlerinden biri de es- Sabur'dur)
  - 6- Dünya ve ahirette başarı ve mükafat sabırla elde edilir
  - 7- Bela ve musibetler sabırla aşılar
  - 8- Sabır her sıkıntının anahtarıdır
  - 9- Sabır aydınlıktır
  - 10- Sabır acı olsa da meyvesi tatlıdır
  - 11- Sabır olgun müminlerin özelliğidir.
  - 12- İbadetler, özellikle oruç bir sabır eğitimidir

## **II- Konunun Açılımı ve İşlenişi**

Konuya sabır kavramı açıklanarak başlanır. Daha sonra ilgili ayet ve hadislerle sabrın dini açıdan izahı yapılır. Sabrın çeşitleri, sabırlı olmanın fert ve toplum açısından yararları ile zararları anlatılır. İslam Dininin sabra verdiği önem ve değer üzerinde durularak insanın neden sabırlı olması gerektiği hususu vurgulanır. Yüce Allah'ın bir isminin de Sabur olduğu belirtilerek, sabrın Peygamberlerin ve kamil müminlerin özelliklerinden

olduğu anlatılır. Dünya ve ahirette kişiyi başarıya ve kazanımlara ulaştıran şeyin sabır olduğu, bela, sıkıntı ve musibetlere karşı sabrın güç kaynağı olduğu ifade edilir. Vaazın sonunda genel bir değerlendirme yapılır ve sabrın gerekleri anlatılır.

### III- Konunun Özet Sunumu

Sabır, ahlâki bir kavram olarak, başa gelen musibetlerden dolayı Allah'tan başka kimseye şikayetçi olmamak, yakınmamak, sızlanmamak; nefse ağır gelen ve hoş gitmeyen şeyler karşısında dünya ve âhiret yararını düşünerek, ruhi dengeyi bozmamak için insanın kalbinde bulunmakta olan sükûnet ve dayanma gücü demektir. Sabır öyle bir özelliktir ki, mümin ona bağlandığı zaman zorluklar kolaylaşır, kalbine sükunet ve huzur gelir, sabır rahatsızlıkları gideren bir ilaç olur. Sabırlı kimse zorluklarla karşılaşır, onları kabul eder, AllahTan geldiğini bilir. Düşündüğümüzde, karşılaştığımız zorlukların yüksek bir hikmet için olduğunu anlarız. İnsanlar karşılaştıkları sıkıntı ve zorluklarda bile hayır aramaya çalışmalıdır. Sabır kavramı Kur'an'da yetmişden fazla âyette geçmektedir. Diğer ahlâki faziletlere de kaynaklık etmesi sebebiyledir ki Kur'an'da mü'minlere ısrarla sabırlı olmaları emrolunmuştur.

### IV- Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Ayetler

وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

“Allah sabredenlerle beraberdir.”<sup>1</sup>

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا

“(Allah) göklerin, yerin ve bu ikisi arasındakilerin Rabbidir. Şu halde, O'na ibadet et ve O'na ibadet etmede sabırlı ol. Hiç, O'nun adını taşıyan bir başkasını biliyor musun?”<sup>2</sup>

### V- Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Hadisler

عَنْ صُهَيْبٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ. إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ. وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ. إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ. فَكَانَ خَيْرًا لَهُ. وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءُ صَبَرَ. فَكَانَ خَيْرًا لَهُ".

1 Bakara, 2/249

2 Meryem, 19/65

Suheyb r.a. den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber s.a.v. şöyle buyurdu: “Müminin durumu gıpta ve hayranlığa değer. Çünkü her hali kendisi için bir hayır sebebidir. Böylesi bir özellik sadece müminde vardır. Sevinecek olsa şükreder; bu onun için hayır olur. Başına bir bela gelecek olsa, sabreder; bu da onun için hayır olur.”<sup>3</sup>

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ؛ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلُّؤُ الْمِيزَانِ. وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلَّانِ (أَوْ تَمَلُّا) مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ. وَالصَّلَاةُ نُورٌ. وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ. وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ".

Ebu Malik el- Eşari r.a. den rivayet edildiğine göre Rasulullah s.a.v. şöyle buyurdu: “Temizlik imanın yarısıdır. Elhamdulillah duası mizanı, sübhanallah ve elhamdülillah sözleri ise yer ile gökler arasını sevap ile doldurur. Namaz nurdur; sadaka burhandır; sabır aydınlıktır.”<sup>4</sup>

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ الصَّبْرَ عِنْدَ أَوَّلِ صَدْمَةٍ.

Enes b. Malik r.a. den rivayet edildiğine göre Nebi s.a.v. şöyle buyurmuştur: “Sabır dediğin felaketle karşılaştığın ilk anda dayanmaktır”<sup>5</sup>

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: مَا لِعِبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي جَزَاءٌ، إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ، إِلَّا الْجَنَّةَ.

Ebu Hüreyre r.a. den rivayet edildiğine göre Rasulullah s.a.v. Allah Teala şöyle buyurdu demiştir; “Dünyada sevdiği bir dostunu aldığı zaman, (sabredip) ecrini Allah’tan bekleyen mümin kulumun katımdaki karşılığı cennettir.”<sup>6</sup>

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: إِنَّ نَاسًا مِنَ الْأَنْصَارِ، سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطَاهُمْ، ثُمَّ سَأَلُوهُ فَأَعْطَاهُمْ، حَتَّى نَفَذَ مَا عِنْدَهُ، فَقَالَ: مَا يَكُونُ عِنْدِي مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ أَذْخِرَهُ عَنْكُمْ، وَمَنْ يَسْتَغْفِرْ يُعْفُ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ، وَمَنْ يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللَّهُ، وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً خَيْرًا وَأَوْسَعَ مِنَ الصَّبْرِ.

Ebu Said el-Hudri r.a. den nakledildiğine göre Medineli müslümanlardan bir kısmı Rasulullah s.a.v. den bir şeyler istediler. O da verdi. Sonra yine istediler. Rasulullah s.a.v. elindekiler bitinceye kadar

3 Müslim, Zühd, 53/64. (III, 2295)

4 Müslim, Taharet, 2/I. (I, 203)

5 Buhari, Ahkam, 93/11. (VIII, 108)

6 Buhari, Rikak, 81/6. (VII, 172)

verdi. Verebileceği şeyler tükenince onlara şöyle hitab etti: “Yanımda bir şeyler olsaydı, onları sizden esirgemez, verirdim. Kim dilenmekten çekinir, iffetli davranırsa, Allah onun iffetini arttırır. Kim tok gözlü olmak isterse, Allah onu başkalarına muhtaç olmaktan kurtarır. Kim de sabretmeye gayret ederse, Allah ona sabır verir. Hiçbir kimseye, sabırdan daha hayırlı ve büyük bir lütufta bulunulmamıştır.”<sup>7</sup>

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللَّهُ لِمَلَائِكَتِهِ: قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: نَعَمْ. فَيَقُولُ: قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ! فَيَقُولُونَ: نَعَمْ. فَيَقُولُ: مَاذَا قَالَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ: حَمْدَكَ وَاسْتَرْجَعَ، فَيَقُولُ اللَّهُ: أُبْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ".

Ebu Sinân anlatıyor: "Oğlum Sinan'ı defnettiğimde kabrin kenarında Ebu Talha el-Havlani oturuyordu. Defin işinden çıkınca bana: "Sana müjde vereyim mi?" dedi. Ben: "Tabii, söyle!" dedim. Bunun üzerine o da "Ebu Musa el-Eş'ari r.a.den Resulullah'ın s.a.v. ın şöyle dediği bildirilmiştir:

"Bir kulun çocuğu ölürse, Allah meleklerle şöyle söyler:

"Kulumun çocuğunu kabzettiniz mi?"

"Evet" derler.

"Yani kalbinin meyvesini elinden mi aldınız?" Melekler yine:

"Evet" derler. Allah tekrar sorar:

"Kulum (bu esnâda) ne dedi?"

"Sana hamdetti ve istircâda bulundu" derler. Bunun üzerine Allah Teâla hazretleri şöyle emreder:

"Öyleyse, kulum için cennette bir köşk inşa edin ve bunu Beytu'l-hamd (hamd evi) diye isimlendirin."<sup>8</sup>

## VI- Yararlanılabilecek Bazı Kaynaklar

Hac; 22/34-35; Bakara; 2/45,155; A'râf, 7/128; Nahl, 16/127; Ahkâf 46/35, Nahl 16/96 Kehf, 18/28; Lokman, 31/17; Sâd, 28/44; Şura; 42/43; Fussilet; 41/34-35; Yusuf;12/90; Müslim; Zekat;124; Nesai; Zekat; 85; Buhari; Tevhid;25; Zekat;49; Cenaiz, 32,43 Müslim, Cenaiz, 14-15; Ebu Davud, Cenaiz, 23; İbn Mace; Cenaiz;22 Ebu Davud; Edep;58

<sup>7</sup> Buhari, Rikak, 81/20. (VII,183)

<sup>8</sup> Tirmizi, Cenâiz, 8/36. (III,341)

Karagöz, İsmail, Kur'an'a Göre Musibetler Açısından İnsan ve Toplum, s.89-110; Riyazu's-Salihin Tercemesi, M.Yaşar Kandemir v.d. Erkam Yay.İst.2004, C.I,200-278; C.III;240,569